

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Det kgl. Opfostringshus.

Skoleaaret 1888—89.

Statens pædagogiske Studiesamling
København 74.

Efterretninger

om

det kongelige Opfostringshus

for

Skoleaaret 1. Maj 1888 til 30. April 1889

ved

Otto Jensen,

Stiftelsens Forstander.

Kjøbenhavn
Chr. Backhausens Bogtrykkeri.
1889.

Beretning om den i Følge Resolution af 24/4 88 af Forstanderen foretagne Rejse til Tyskland og Schweits.

Den 17 Juli afrejste jeg til Hamborg, Kassel, Hejdelberg, Stuttgart, Reutlingen, Zürich, München og Leipzig. Min Hovedopgave var at sætte mig ind i udenlandske Opdragelsesanstalters Organisation og Arbejdsmaade, men jeg benyttede ogsaa Lejligheden til at faa Oplysning om Mellem- og Fortsættelsesskoler; kun undtagelsesvis kunde jeg faa Oplysning om Lærlinges Stilling; men saa meget erfarede jeg, at man ogsaa andre Steder har de samme Vanskeligheder at kæmpe med som her, og at man føler sig overbevist om, at det gamle Lavsvæsen i ny og bedre Skikkelse d. v. s. i friere Former og befriet fra Lavenes trykkende Baand er den eneste Bom, som med Udsigt til Held kan sættes mod de opløsende Ideer, der nu true Haandværket med Undergang. Over alt i Tyskland fandt jeg en levende Interesse for Hær og Skole; disse to Institutioners Fremgang og Trivsel er uden Tvivl en Nationalsag, hvorfor intet Offer er for stort. Med berettiget Stolt-hed viste man mig, endog i saa lille en By som Hejdelberg, en Folkeskolebygning hvis Lige vi ikke paa nær have her hjemme, ikke at tale om Skolerne i de større Byer. I Zürich saa jeg en Folkeskolebygning for 900

Børn, hvis Opførelse har kostet 816,000 Kroner. Ogsaa for Opdragelsesvæsenet sørges der med stor Liberalitet, og der findes en Mængde Opdragelsesanstalter baade for forsømte Børn og Wajsenhuse. Det er ikke let at drage en retfærdig Parallel mellem det fremmede og sit eget, især naar man selv er Part i Sagen: men jeg tror med Sandhed at kunne sige, at Opfostringshuset ikke behøver at frygte Sammenligningen; staaar dette paa enkelte Punkter paa Grund af de mindre Penge-midler tilbage, saa har det i andre Henseender sine Fortrin f. Eks. hvad Forplejning og Beklædning angaar. Vor Bygning behøver trods sin Lidenhed ikke heller at skamme sig, hvad hyggelig og hensigtsmæssig Indretning angaar. Højest af alle de Anstalter, jeg besøgte, staaar Wajsenhuset i Zürich, den synes mig at nærme sig til at være en Mønsteranstalt. Paa Opfostringshuset gaar Undervisningen noget ud over Folkeskolens Maal, og saaledes er det ogsaa i Udlandet; flere Steder besøge derfor Børn fra Byen Wajsenhusenes Skoler selvfølgelig mod Betaling. Dog er der i Zürich ingen Skole i Wajsenhuset; men Eleverne gaa i de offentlige Skoler; deres Lektier læres i Skolestuerne paa Wajsenhuset og ved Forberedelsen er der altid en tilsynshavende Lærer til Stede for at hjælpe og vejlede dem, som trænge til en saadan Haandsrækning.

Undervisningen i de tyske Skoler er ikke lidt forskjellig fra her, idet den er kateketisk; Læseplanen er affattet saaledes, at det befalede Stof kan gennemgaaes og læres, og ved Undervisningen viser sig stedse en strengt gennemført Methode, idet der stilles korrekte Spørgsmaal, hvorpaa maa svares med en hel Sætning; man hører ikke Svarene ja eller nej. Lærerne ere bedre uddannede i praktisk Færdighed end vore, saaledes at ingen ung Lærer kommer til Lærergjerningen uden at have godtgjort sin Dygtighed dertil; die zweite

Prüfung er visselig en god Foranstaltning. I Lærerkorpset hersker en stram Disciplin, og man mærker over alt, at alle arbejde til ét Maal paa én Vej. Ganske vist kan Tilsynets stadige Indgriben blive generende og Methoden mekanisk; men jeg mærkede mig dog enkelte efterlignelsesværdige Ting. Saaledes fandt jeg flere Steder i Inspektørens meget store Kontor en Reol med lige saa mange Rum, som Skolen har Klasser. I hvert Rum havde en Klasse sine Opgavebøger liggende, ogsaa de saakaldte Kvartalsbøger, hvori Børnene hver 3die Maaned skrive en Opgave. Skoleraaden opgiver efter Konference med Inspektøren i Klasserne en Opgave inden for det Pensum, som i den givne Tid skal være gjennemgaaet; Opgaven tages af forskellige Fag, og efter disse Opgaver faar man et godt Indblik i Klassens Standpunkt. Jeg saa mange fortræffelige Besvarelser; den strenge Form, i hvilke Spørgsmaalene stedse stilles til Børnene, give dem en stor formel Sikkerhed. I Folkeskolen kan der jo fornuftigvis kun være Tale om Reproduktion; derom hersker kun én Mening.

Jeg saa ogsaa flere Steder Skoleplanen, skreven paa brækket Papir, ligge paa Kontoret; paa det ubeskrevne Stykke tilføjede Skoleraaden ved hvert Besøg sine Bemærkninger til Efterretning for sig selv og andre vedkommende; disse Bemærkninger vare ikke altid blide.

Elevantallet i Klasserne er stort, i Reglen 45 og derover, idet man gaar ud fra, at den Lærer, som kan undervise 25 Børn, godt ogsaa kan gjøre det med 45, og at den, som ikke kan undervise 45, heller ikke er i Stand til at undervise 25. Hvor jeg var, meddeltes Undervisningen som Klasseundervisning, og det var i Reglen en Fornøjelse at høre det Liv, hvormed Undervisningen gik; kun var det jo lidt uvant at se den Bevægelse, der var i Klassen ved Børnenes Iver for at tilkjendegive, at de ønskede at svare.

Ved Skolerne fandtes i Reglen ypperlige Hjælpe- midler, navnlig til Naturlære, ja endog ikke ubetydeli- ge Apparater til Kemi. Som et Kuriosum vil jeg an- føre, idet jeg naturligvis godt ser, at det kan være en Tilfældighed eller grundet i Lærerens Person, at Geo- grafiundervisningen var bedst, jo mindre Lærebog man brugte, bedst der, hvor man slet ingen havde.

Hvad Tegneundervisningen angaar, vare Meningerne delte; nogle Steder fulgte man det i vore Kommune- skoler brugelige System, andre Steder andre. Sløjd d: v. s. pædagogisk ordnet Haandgjerning fandt jeg ikke paa de Steder, jeg besøgte; Clauson Kaas var der endnu Profeten, men man havde dog hørt tale om Sløjd. Pædagogisk Gymnastik fandt jeg heller ikke, skjønt alle Turnlærere, saa vel som alle andre Faglærere, ere pæ- dagogisk uddannede; saaledes havde Rector Ullmann i Kassel selv været Gewerbelehrer. Maximumstimetal var 30 om Ugen, Maximumsløn 3000 Mark. Man kjender i Tyskland ikke til at give Børnene fri Ferierejse paa Baner eller Dampskibe; derimod var man ivrig for at indrette Feriekolonier, der ere et Bamhjærtighedsværk. I Kassel havde man Halvdelen af alle fattige Børn an- bragte i Feriekolonier, og man fik den Moderation paa Jernbanerne, at 2 Børn kjørte paa en Billet. Lejlig- hedsvis erfarede jeg, at man i Kassel straffede en Skul- ker med 2—3 Dages Carcer paa Vand og Brød og Prygl; alle Forsømmelserne faldt om Sommeren. Min Mening er ingenlunde den, at vi skulle kopiere det tyske Skolevæsen; den Forskjel, der er mellem os danske og Tyskerne, vil selvfølgelig ogsaa gjøre sig gjældende i Skolerne; men jeg tror, at vi kunne lære noget. Den stramme tyske Disciplin i Lærerkorpset vilde vel næppe passe for os og vilde vel ogsaa være vanskelig at gjen- nemføre; men efter min Erfaring og mange Udtalelser ved Skolemøder er der vist for stor Tilbøjelighed til at

emancipere sig og gjøre sin Individualitet gjældende. Den dygtige Lærer maa have Spillerum og maa kunne som en selvstændig Mand gjøre sin Personlighed gjældende i sit Arbejde; men hvor flere arbejder ved samme Skole til ét Maal, der maa den enkelte ogsaa lære at underordne sig og betragte sig som Led af en Organisme, saa ingen søger sine egne Veje, og navnlig maa Læseplanen urokkelig følges og den planmæssige Inddeling af Tiden overholdes; der ligger aabenbart Inspektørens Gjerning som ordnende, raadende og vejledende. Jeg tror ogsaa, at den hos os almindelig fulgte Methode, den fortællende eller samtalende, i sig rummer Faren for at udarte til bred Snakkesalighed. I alt Fald kræver denne Methode ualmindelig dygtige Lærere, naar der skal komme noget ud af den; Barnets Hoved er tit lignet ved en Svamp, der kan optage en stor Mængde Vand i sig; men trykkes Svampen ikke godt, bliver den ødelagt, in casu: Fortæller man Barnet meget, maa der ogsaa spørges meget og spørges godt og korrekt. Livlighed og Grundighed følges heller ikke altid ad; ligesaa lidt som Tørhed og Kjedsommelighed borger for Dygtighed.

Børnene i alle tyske Opdragelsesanstalter ere altid under Opsigt; ved Arbejdet, under Maaltiderne, i Legetiden og om Natten. En voksen sover i hver Afdeling, og flere Steder var der Nattevagt, for hvem der var indrettet Kontroluhre. Mærkeligt nok føres Tilsynet ikke altid af Lærerne, men af ikke pædagogisk uddannede Opsynsmænd; dog var man ikke udelt tilfreds med denne Ordning. Det fordres som almindelig Regel, at Opsynet skal deltage med Børnene i alt, baade i Arbejde og Leg. Jeg saa saaledes i Zürich, hvor Lærerne førte Tilsynet, disse sidde med Børnene og pille Krølhaar.

Efter Elevernes Udtræden af Anstalten ere de underkastede omhyggeligt Tilsyn.

I Reglen modtager hver Lærling 2 Gange aarlig Besøg fra Anstalten, og desuden udsendes fjerdingaarlig bestemte Spørgsmaal (Fragezettel) til Mesteren eller Barnets Tilsynsværge; disse Forespørgsler kræves omhyggelig besvarede. Læretiden er kort 3—3½ Aar, og Lærlingen støttes i Læretiden med Penge i forskjellig Grad. I Zürich var man saa heldig stillet, at man kunde lade Eleverne faa den videre Uddannelse, hvortil de havde Lyst og Evner Mange blive Lærere, Kunstnere eller studere, saaledes studerer for Øjeblikket en Pige fra Waisenhuset Medicin. Man raader her ogsaa over en aarlig Indtægt af 50,400 Kr. til 82 Børn, saa den aarlige Udgift pr. Barn bliver ca. 614. Kr.

Angaaende det store Stridsspørgsmaal Familie- eller Kasernesystem paa Opdragelsesantalter maa jeg bemærke, at jeg altid har været en Modstander af Familiesystemet, da dette dog aldrig kan blive, hvad det sigter efter, fuld Erstatning for en god, kristelig Familie; da det maa blive kostbart, og da det er meget vanskeligt at faa passende Personligheder til at udfylde Pladserne som Husfader eller Husmoder; det var mig derfor en stor Tilfredsstillelse at høre kompetente Mænd udtale sig i samme Retning.

Jeg besøgte ikke das rauhe Haus, da dets Indretning jo er saa almindelig bekendt, at jeg mente at faa bedre Udbytte af at bese mindre bekendte Anstalter, saaledes i Hamborg die städtische Wajsenhaus, die Erziehungs- und Besserungsanstalt Ohlsdorf og das Pestalozzi Stift, der vare mig anbefalede som fortræffelige og virkelig vare det; begge Steder var man bestemte Modstandere af das rauhe Haus, da man fandt Tonen for pietistisk og Brødrene for selvgede. Udenfor Hamborg traf jeg ikke nogen Anstalt med Familiesystemet, uagtet der selvfølgelig findes saadanne. Den Anskuelse, som nu turde være i Færd med at arbejde sig frem, vistnok ogsaa frem-

kaldt ved Nødvendigheden af at frigjøre sig for des r. H.s Formynderskab, udtaler den energiske og dygtige Oberlehrer Blunk i Ohlsdorf: „Spørgsmaalet, om det saakaldte Familie- eller Kasernesystemet er at anbefale, skal her ikke blive drøftet nærmere. Hovedsagen ved Opførelsen af Anstalten var at indrette den saaledes, at en Deling i Afdelinger blev mulig; men dette kan lige saa godt ske i en Centralbygning som i enkelte Familieboliger.

Det kan ikke theoretisk slaas fast, hvor store Afdelingerne kunne være, det bliver først og fremmest afhængigt af Bekostningen. For en Anstalt, der næsten udelukkende bestaar af skolepligtige Børn, ligger det ganske overordentlig nær at lade Afdelingerne i Huset rette sig efter Afdelingerne i Skolen. De Drengene, som blive underviste i samme Klasse, bo ogsaa sammen; Skolestuen er tillige Daglig- og Spisestue. Pigerne (29) bo i et lige saa stort Rum, der baade er Skole- Daglig- og Spisestue. Kan en Lærer med godt Resultat undervise 30—40 Elever og opdrage dem ved Undervisningen, saa maa ogsaa en dygtig Tilsynsmand kunne have 30—40 Drengene under sig, antage sig den enkelte, lege med dem, straffe og advare dem, kort sagt opdrage dem. Intet Menneske kan i en Opdragelsesanstalt, efter hvilket System den saa er indrettet, fuldt udfylde en god Faders Plads“.

I alle Opdragelsesanstalter haves legemligt Arbejde, idet den almindelige Grundsætning er: Arbejde og Undervisning ere de ypperste Opdragelsesmidler. Hvor det er gjørligt, haves stort Have- og Agerbrug, som hovedsagelig drives af Eleverne under Ledelse af en „Vogt“.

Størsteparten af den almindelige Husgjerning udføres af Eleverne; hvor der ogsaa findes Piger, holdes intet Tyende. Forskjellige Haandværk: Skomageri, Skræderi, Snedkeri drives, men rent haandværksmæssigt, ofte for at have pekuniært Udbytte. Et Arbejde, at flette

Vidier om Flasker var en hensigtsmæssig og af Børnene yndet Beskjæftigelse. Mange Steder bleve de mindste Børn beskjæftigede med at skrælle Kartofler, hvoraf store Kvantiteter fortæres; men det var ikke noget tiltalende Syn at se de smaa Fyre sidde om den store Kartoffelbunke; de havde ganske vist haft bedre af at lege.

I mange tyske Stater og Fristæder er der i Aarene fra 1870—87 givet Love om Tvangsopdragelse: Hovedindholdet af dem kan gjengives saaledes: Anbringelse til Opdragelse i Forbedringsanstalter eller Familier kan iværksættes af Øvrigheden; Loven bringes til Anvendelse 1. mod Børn, som efter det 6te og før det 13de Aar begaa en strafbar Handling; 2. mod unge Personer, som formedelst en strafbar Handling ere blevne dømt og enten have udstaaet Straffen eller have faaet Udsættelse eller ere blevne benaadede, naar i hvert af de anførte Tilfælde, under Hensyn til den begaaede Forbrydelse, til Forældrenes Personlighed og til Barnets tidligere Opførsel, øvrige Livsforhold og Alder, Tvangsopdragelse synes nødvendig for at forhindre yderligere Fald og hidføre Forbedring. 3. kan Loven anvendes mod Børn under 6 Aar, naar de sædvanlige Opdragelsesmidler i Hjem og Skole have vist sig virkningsløse.

Saadanne Love ere givne i Preussen, Brunsvig, Anhalt, Oldenburg, Sachsen-Weimar, Meklemborg-Schwerin, Baden, Hessen-Darmstadt, Hamborg og Lybek.

Efter disse almindelige Bemærkninger vil jeg beskrive enkelte af de Anstalter, jeg besøgte; at tage dem alle med vil blive for vidtløftigt og trættende; desuden maa der selvfølgelig ved alle Opdragelsesanstalter blive noget fælles.

I Hamborg besøgte jeg das städtische W., die Erziehungs und Besserungsanstalt Ohlsdorf og das Pestalozzistift.

Waisenhuset ligger smukt og frit i Uhlenhorst, om-

givet af en meget stor Have; Bygningerne ere smukke og der findes mange smukke Lokaler f. Eks. Festsal og Kirke, medens Spiselokalerne vare mere end tarvelige. I Haven var anbragt et Svømmebassin, hvori Vandet oppumpedes fra Alsteren; for øvrigt var der intet af særlig Interesse ved Bygningen, ej heller ved Ventilationen. Dog vil jeg fremhæve nogle Kakkelovne, halvt af Jern, halvt af Porcellæn, der ansaas for praktiske, da Jernet hurtigt bliver varmt, og Porcellænet holder paa Varmen.

Drengene vare her som over alt i Tyskland klædte i hvidt Drejl; om Vinteren faa de dog uldne Underklæder. Til Søndagsbrug d. v. s. til Kirkegang havest fine blaa Klædninger med en Mængde blanke Knapper og fixe Huer.

Forplejningen er god, om den end ikke fuldt vil tilfredsstille danske Maver. Om Morgenen faar hvert Barn 280 Gr. Hvedebrød og $\frac{1}{4}$ Pot Mælk og Vand (5 Dele Mælk og 1 Del Vand); Kl. 9: 70 eller 140 Gr. Brød; Kl. 4 en Drik, som kaldes Roggenkaffe og 140—150 Gr. Sigtebrød med Smør, Fedt, Sirup eller sur Kaal med Æblesaft; Kl. 7 som om Morgenen.

Hvert Barn kan altsaa faa 850 Gr. Brød = 1 Pd. 70 Kvint foruden, hvad der kan indrømmes til Middag: vor højeste Brødration er 126 Kv.

4 Dage om Ugen gives Kjød til Middag, 33 Kv. til hver, eller Fars og Pølse, $\frac{1}{4}$ Pd. til hver. 3 Dage om Ugen gives Melsuppe, Grød eller stuede Bælgfrugter. Desuden gives 6 Gange om Aaret i Flg. testamentarisk Bestemmelse Festmaaltider til Middag og 10 Gange andre gode Sager som Budding, Frugt, Svedsker, Kage og lign.; til Jul faar hvert Barn 1 Pot Nødder, 12 Valnødder, $\frac{1}{2}$ Pd. Peberkage, 12 Æbler og 20 Kvint Figner. Funktionærene faa noget bedre Mad og Øl samt 3 Gange om Aaret Vin. Der Wajsevater og hans Familie leve

som Funktionærerne, kun at der hver Søndag gives ham en Flaske Vin; til Frokost kan han forlange Smørrebrød med Paalæg eller en varm Ret. Hver Voksen eller Barn faar sin Fødselsdag Extraforplejning.

Undervisningen svarer til den 7 klassede Folkeskole; som fremmed Sprog læres Engelsk 3 Timer ugentlig i de 2 øverste Klasser. Det forekom mig, at Lærebøgerne vare meget store. Det ugentlige Timetal er for øverste Klasse 46 deri indbefattet Haandgjerning. Foruden Havearbejde drives Snedkeri og Skræderi, haandværksmæssigt; Eleverne melde sig frivillig og der sagdes, at der aldrig var Mangel paa frivillige, saa man blev nødt til at tvinge nogen. Børneantallet er omtrent 600; det var lidt vanskeligt at faa nøjagtig Oplysning, da jeg kun kunde faa Forstanderen i Tale et Øjeblik og ellers blev ledsaget af en Opsynsmand; trykt Beretning havdes ikke senere end 1873. Wajsenhusets Formue er 3 Millioner Mark; hvad der yderligere behøves, giver Staden Hamborg; fuldt nøjagtigt kan det heller ikke opgives, hvormeget hvert Barn kostede aarligt, men det nærmer sig 450 Mark. Eleverne faa ved Konfirmationen et godt Udstyr og sættes i Lære paa 3—3½ Aar; de støttes med Penge i Læretiden. Tilsynet med Børnene føres af ikke pædagogisk uddannede Mænd, Lærerne forlade Anstalten efter endt Undervisning.

Ved Wajsenhuset virke: 1 Wajsevater, der tillige er Økonom, mens hans Hustru styrer Økonomien, 1 Præst, 1 Læge, 1 Kasserer, 12 Lærere, 4 Lærerinder, der alle ere fast ansatte, endvidere 1 Bogholder, 4 Opsynsmænd, 1 Portner, 1 Skræder, 1 Snedker, 2 Opsynskvinder, 1 Sygeplejerske, 1 Overkokkepige, 1 Overvasker, og 19 Tyende. Efter Konfirmationen blive Pigerne 1 Aar i Huset og hjælpe til; ogsaa Drengene udføre forskjellig Husgjerning. Børnene vare livlige og

venlige, saa jeg af dem fik det bedste Indtryk; de maa aabenbart leve under gode Forhold, naagtet jeg efter min Opfattelse maa misbillige det uafbrudte Tilsyn, der til med er lagt i Hænderne paa ikke pædagogisk uddannede Mænd.

For Fuldstændigheds Skyld meddeles Spisesedlen; i Løbet af 4 Uger veksles med de anførte Retter.

Søndag: Oksesteg eller kogt Oksekjød, enten med Ris og Rosiner, eller Kjødsuppe med Ris eller Ris med Blommer eller Æbler.

Mandag: Ærter eller Boller (Kløse) og tørret Frugt, eller Lindser, eller Bønnesuppe.

Tirsdag: Oksekjød og Rissuppe med Rødder, eller Oksekjød med Bønnesuppe og Kartoffler, eller Oksekjød med Ris.

Onsdag: Sago- Ris- eller Boghvedegrød kogt i Mælk.

Torsdag: Flæsk, Lindser og Kartoffler, eller Flæskesteg med Grønt, eller Fars med Gryn og tørret Frugt, eller Oksepølse (Kjødpølse) med Grønt.

Fredag: Oksekjød, Røer og Kartoffler, eller Oksekjød med Byggryn, eller Oksekjød med Grønt eller Ærter, eller Flæskesteg med Lindser eller Ærter.

Lørdag: Havresuppe, Ærtesuppe eller Sagosuppe med Æbler, eller Brødsuppe.

I Ohlsdorf en Mil uden for Hamburg ligger den store kommunale Opdragelses- og Forbedringsanstalt; den har, og det med Rette et godt Lov og styres med Dygtighed og Energi af Overlærer Blunk. Anstalten var indtil $\frac{1}{10}$ 1884 forbunden med et Arbejds- og Fattighus, men blev da flyttet til det nuværende Sted; Bygningen kostede 206,400 Mark og ligger paa en Høj i Nærheden af Alster omgivet af 10 Ha. (ca. 18 Td.) Mark og Have, nær ved Centralkirkegaarden, Pastor Sengelmans berømte Idiotanstalt og Centralfængslet. Overbe-

styrelsen er her Fængselsdeputationen, der bestaar af 2 Medlemmer af Senatet og flere Medlemmer af Borgerskabet. Et Udvalg af denne Deputation (Behørde), bestaaende af Præsæs og 2 Medlemmer af Borgerskabet, har det specielle Tilsyn med Anstalten; Sagerne behandles dels skriftligt, dels mundtligt i Møder, som hver 14de Dag holdes paa Anstalten; i disse Møder deltage de 2 borgerlige Medlemmer af die Schulbehørde (vel nærmest Skolekommissionen), 3 af die Oberschulbehørde (Skoledirektion) og Overlæreren. Optagelse sker ved Bestemmelse af Bestyrelsen efter Overlærerens Erklæring paa Forlangende, enten af Forældre, Formyndere, Skoleautoriteter, Politi, Fattigvæsen eller af „die Behørde“, som har Værgemaalssager under sig. Nægte Forældre eller disses lovlige Stedfortrædere, f. Eks. Bedsteforældre, at give deres Samtykke til Optagelsen, gaa Akterne til die Vormundschaftsbehørde, som da fratager Forældrene deres Myndighed og beskikker en Værge ad hoc. Ordentligvis optages kun skolepligtige Børn; disse komme ved Optagelsen under Anstaltens Værgemaal. For Øjeblikket findes i Anstalten 102 Dreng og 29 Piger. Grunden til Anbringelsen var for 21 „almindelig Forsømthed“, for 22 „Vagabonderen og Betleri“, for 14 „Tyveri“, for 66 „Vagabonderen og Tyveri“, for 8 „Sædelighedsforbrydelse“; for Øjeblikket var der ingen Brandstiftere, hvilken Kategori ellers har sin staaende Rubrik. 10 af Eleverne ere i en Alder af 17—18 Aar; de have været ude, men ere atter indlagte paa Grund af slet Opførsel. Ved Anstalten virke foruden Overlæreren, 3 Lærere og 1 Forvalter, som ere fast ansatte, 5 Opsynsmænd, 3 Opsynskvinder og 1 Natvægter. Overlæreren, 1 Lærer, Forvalteren og Opsynspersonalet bo paa Anstalten. Overlærerens Forretninger ere foruden Ledelsen af Anstalten, at meddele 10 Undervisningstimer om Ugen, at sørge for Bespisning

og Beklædning og føre Kassevæsenet. Lærerne meddele 26 ugentlige Timer, føre Overopsyn med Eleverne og have Inspektion i Anstalten; desuden er 1ste Lærer Bogholder, 2den Lærer Overlærerens Stedfortræder og fører Tilsyn med de foreløbig udtraadte Børn; 3die Lærer har Registraturen. De ledende Grundsætninger ved Indretningen af Anstalten vare: I Anstalten optages baade Drengene og Piger, der dog holdes strengt adskilte og kun ere sammen i Undervisningstimerne. For øvrigt vil man, mens Piger og Drengene tidligere vare sammen i én Anstalt, ikke have mærket Ulemper af denne Samværen. For at kunne føre godt Tilsyn i Anstalten og over alt holde god Orden bleve alle de dagligt benyttede Rum anbragte i en Centralbygning. Familiesystemet er altsaa som oven for omtalt opgivet og Afdelingsprincippet slaaet fast: Da der er 3 Klasser, findes 3 Drengesafdelinger og 1 Pigeafdeling. Bygningen bestaar af en For- og en Bagbygning, forbundne ved en Mellebygning, opførte af røde Sten, hensigtsmæssigt indrettede, gode Legepladser og stor Have. Forbygningen opvarmes ved varmt Vand, Bagbygningen ved varm Luft; foruden den Ventilation, som staaer i Forbindelse med Varmeapparaterne, bruges Glasjalusier i Vinduerne. Trapperne ere brede og magelige, Trinene af Egetræ paa muret Underlag. Paa Drengenes Legeplads findes en c. a. 480 Fod dyb artesisk Brønd, hvorfra Vandet ved Menneskekraft pumpes op i en Beholder paa et Taarn for derfra ved en Rørledning at føres ud i Bygningen. Over alt i Bygningen Vandklosetter. Hver Afdeling har sit Lokale, der tjener til Opholds- Klasse og Spiseværelse; disse Lokaler ere 30 Fod lange, 20 brede og 14 høje.

Livet i Anstalten. At Døgnets 24 Timer regnes 14 til Dagen, 10 til Natten; man gaar til Ro Kl. 8, staaer op Kl. 6; af de 14 Dagtimer anvendes 5 til

Undervisning og Forberedelse, 5 til legemligt Arbejde og 4 til Spisning og Leg eller anden Rekreation; de ikke skolesøgende Elever arbejde 10 Timer; man vil snart oprette en 4de Drengeafdeling for de største Elever, der ikke gaa i Skole længere. Hver Afdeling har sin Opsynsmand, „der med Kjærlighed og Venlighed, men ogsaa med Alvor skal søge at forbedre sine Elever og ved sin Livsvandel være dem et Forbillede.“ Opsynet maa ikke straffe. Ved Undervisning og Arbejde føres et stramt Regimente; men i Fritiden gaar alt ubundet til; Lærere og Opsyn deltage baade i Leg og i Arbejde.

„Undervisning og Arbejde ere de vigtigste Opdragelsesmidler i en Anstalt“. Undervisningen er den samme som i Folkeskolerne i Hamborg, og de fleste naa Maalet. Men for mange viser der sig en saadan til Idioti grænsende aandelig Forsømthed, at der ikke kan være Tale om frugtbringende Undervisning; af de 131 Elever regnes 68 for at være normale, 39 meget ringe begavede, 24 delvis idiotiske; man mener at kunne fastslaa, at hos ca. 20 % af alle Elever er den sædelige Forsømthed en ligefrem Følge af den aandelige; lykkes det ikke i Anstalten ved Undervisning at overvinde denne, da gaa Eleverne i Reglen fortabt, naar de ikke længere ere under Anstaltens Tvang.

Det legemlige Arbejde skal staa i Opdragelsens Tjeneste og uddanne Haandfærdigheden; der stræbes aldeles ikke efter at uddanne til et bestemt Haandværk. Det legemlige Arbejde falder i Landarbejde, Rengjøring, Kurvefletten, Pumpen, Skomageri, Skræderi, hvortil om Eftermiddagen kommer Havearbejde, Vasken og Kartoffelskræling. Havearbejderne beskæftiges om Vinteren med Børstenbinderi og Bogbinderi. Man var særlig tilfreds med Kurvefletningen, der bestaar i at forsyne Flasker med Vidiefletning. Eleverne synes godt derom og det pekuniære Udbytte er ikke lille. En

Entrepeneur leverer Materiale og Redskaber og betaler hvert Stykke færdigt Arbejde. Saa vidt muligt vælger hver Elev selv sin Beskjæftigelse, Ombytning finder næsten ikke Sted. Tjenestefolk holdes ikke; kun til det strengeste Høstarbejde lejes Arbejdere. De kvindelige Elever, som mindst blive et Aar i Anstalten efter Konfirmationen, besørge Vask og Kjøkken.

Gjenstridige Elever eller saadanne, som paa anden Maade fortjene skrap Behandling, blive satte til Pumpen, og man forsikrede mig, at temmelig kort Tids Arbejde af den Slags var tilstrækkeligt til at tæmme en slem Fyr. Andre Elever blive af lignende Grunde satte til Vaskemaskinen, som er anbragt i Pigeafdelingen, men sættes i Bevægelse fra Drengesiden ved et Drev og en lang Akse. Jeg saa ved mit Besøg Drengene baade ved Pumpen og Vaskemaskinen, og det kan ikke nægtes, at deres Ansigter tydede paa, at Kuren var virksom.

Bespisningen ansaa Overlærer B. for overordentlig hensigtsmæssig og sund; men efter danske Begreber er den noget for tarvelig, hvortil vel ogsaa bidrager, at Fødemidlerne i Hamborg ere noget dyrere end i Kjøbenhavn. Spisetiderne ere 6 $\frac{1}{2}$ M., 9 $\frac{1}{2}$ Fm., 1 $\frac{1}{2}$ Middag, 5 Eftm. og 7 Aften. Om Morgenen serveres 8 gr. Kaffe, 0,08 Pot Mælk, 10 gr. Sukker og 150 gr. bart Sigtebrød. Kl. 9 $\frac{1}{2}$ og 5 gives 125 gr. Rugbrød med 7,50 gr. Fedt. Aftensmaden bestaar af forskellige Slags Vand- Mælke- og Frugtsupper med 125 gr. Brød.

Hver Middag gives Kjød, men der beregnes kun 60 gr. (12 Kvint) til hver — til Sammenligning tjener, at her beregnes 40 Kvint Kjød til en Portion — men hele Kjødmassen fordeles den ene Dag til den ene Halvpart af Drengene, den næste til den anden. Retterne bestaa i Reglen af Kjød, Kartoffler og Bælgrugter. Jeg saa andet Steds Tillavning af den almindeligt brugte Melsuppe; men jeg turde ikke binde an med den;

Suppen bestod af Kartofler, Bønner, Mel, Vand og smeltet Fedt. Det forekommer mig imidlertid, at baade Arbejdere og andre i Tyskland ere noget nøjsommere i deres Levemaade end vi her hjemme.

Om Gudstjeneste, Andagt, Fester og Besøg vil jeg anføre Overlærerens Ord: Om end skjønt Anstalten ikke har nogen bestemt konfessionel Karakter, saa staaer den dog paa luthersk Grund. Da Eleverne paa Grund af den lange Afstand ikke hver Søndag kunne komme i Kirke, saa holder Overlæreren hver Søndag Børnegudstjeneste i den smukke Bedesal. Morgen- og Aftenandagten holdes af den inspektionshavende Lærer. Foruden de kirkelige Festdage fejres Kejsereus Fødselsdag, Sedandagen og Høstfesten; med særlig Højtidelighed fejres Julen for at vise Eleverne, at Barmhæertigheden ogsaa strækker sig til de forsømte og vildfarne. Børnenes Fødselsdag udmærkes ved en lille Opmærksomhed. En Sommerudflugt paa en hel Dag foretages aarlig.

Børnenes Slægtninge, der ikke have alt for slet Rygte, tør besøge dem 6 Gange om Aaret; Elever med slet Opførsel faa ikke Lov til at modtage Besøg. Børnene tør modtage smaa Gaver, dog ikke Slikkeri. Besøg hos Slægtninge finder kun rent undtagelsesvis Sted.

Sundhedstilstanden er god, Opførselen tilfredsstillende, Undvigelse sjelden.

Den samlede aarlige Udgift var sidste Aar 47734,87 Mark, det gennemsnitlige Elevtal 120; hver Elev koster altsaa aarlig 406,12 Mark. Trækkes betalte Kostpenge og Indtægt af Agerbruget fra Udgiften, vil hver Dreng koste Byen Hamborg 327,99 Mark. Kontrollen med de udgaaede Elever, som efter Loven kan udstrækkes til det 21. Aar, falder faktisk bort med 18—19 Aars Alderen. Hver Dreng, som staaer sin Læretid ud med Ære, faar en Præmie paa 85 Mark.

I Forstaden Bambeck ligger den ypperlige Pesta-

lozzistiftelse med sine 80 Elever, 53 Drengene og 27 Piger. Der raadede aabenbart en fortræffelig Aand i Anstalten, og Direktør Tomm synes ogsaa at være den rette Mand til at bringe noget ud af vanskelige Børn, og jeg kan efter det Indtryk, jeg fik ved mit Besøg, fuldkomment tiltræde Dir. Tonns Udtalelse om de sidst optagne Børn: „Sporene af den onde Tid, som ligger bag de fleste, taber sig, og i det ordnede, af Venlighedens Aand gjennemtrængte Anstaltsliv, vaagner ogsaa hos de ny det glæde Børnesind, som vi iagttage hos alle vore Elever.“ Det var en Fornøjelse at se Børnene færdes i Haven, i Stalden eller lignende, ikke at tale om det øjensynlige Velvære hos en lille Flok, der sad i et stort Kirsebærtræ. Børnene rørte ellers ikke den Frugt, som det ikke var dem tilladt at plukke.

Der bestaar en vis Gjensidighed mellem det Bauerske Redningshus i Altona, som kun antager sig Børn, som ere faldne og straffede, og P-St., der antager sig Børn, for hvem der er Fare ved at blive i de gamle Omgivelser. P-St. bestaar ved frivillige Gaver ogsaa fra forskjellige Frimurerloger.

En Hovedopgave i Anstalten er ved grundig Undervisning at meddele Børnene alt, hvad der fordres i Folkeskolen; den stadige Omgang med Lærerne, der ogsaa ere Opdragere, udenfor Skoletiden ved Arbejde og Leg virker i høj Grad udviklende og uddannende paa Eleverne. Jeg overværede ingen Undervisningstime, men saa skriftlige Udarbejdelser i Modersmaalet, der vare fortræffelige baade hvad Form og Indhold angaar. Det legemlige Arbejde spiller ogsaa her en stor Rolle og er væsentligst Have- og Markarbejde samt Husgjerning. Børnene læres til at haandtere forskjelligt Værktøj, saa man ved almindeligt forekommende Reparationer kan klare sig selv, og Direktør T. foregaar Eleverne med et godt Eksempel paa Nævenyttighed, ja han besørger endog Tandudtræk-

ning og er en Mester i at finde Anvendelse for alskens tilsyneladende ubrugelige eller kassable Ting. Ved mit Besøg havde man lige øvet Glarmesteri. Børnene vænnes i høj Grad til Sparsommelighed og Orden. Nogle af de ledende Grundsætninger i Anstalten ere følgende: Mellem Opdrager og Elev maa der være et aldeles klart Forhold, dette, at Opdrageren er Husfader, som yder Eleverne alle deres Fornødenheder, vejleder dem, deler alle deres Sorger og hjælper dem til Rette paa alle Maader med at reparere Tøj, klippe dem, udbedre deres Legetøj o. s. v; men han lader sig ikke kalde Fader. Opdrageren maa altsaa ikke alene være Eleverne aandeligt overlegen, men maa ogsaa besidde saadanne legemlige Færdigheder, at han virkelig kan hjælpe Eleverne og give dem Anvisning. Husmoderen maa ikke alene med Omhu tillave og række Børnene Maden, men ogsaa forstaa, hvorledes hun kan drage Børnene til sig og vinde deres Tillid. Man maa i Opdragelsen fornemmelig undgaa, at Barnet kjeder sig; det er altsaa af Vigtighed, at Arbejde, Undervisning og Leg afveksle i passende Forhold; Undervisningen kan ikke blive for grundig og omhyggelig; alt Arbejde, hvortil der kun udkræves rent mekanisk Færdighed og ikke Eftertanke, undgaaes; men enhver maa yde, hvad Arbejde han kan. Enhver maa lære at stoppe Strømper, kunne udfører smaa Reparationer ved Klæderne og give en Haandsrækning, hvor Husets Tarv kræver det; en ganske fortrinlig Beskæftigelse er alt Have- og Markarbejde samt Kvægrøgt. En flink Elev kan ogsaa ved sit Arbejde fortjene Penge, som anbringes i Sparekassen. Man stræber efter at faa Børnene til saadanne Lege og Fritidsbeskæftigelser, som udvikle Dømmekraften og kræve Eftertanke; Schakspil er en fortrinlig Beskæftigelse, og Eleverne kunne naa et respektabelt Standpunkt. Paa Udflugter og Spascreture vænnes Eleverne til at

bruge deres Iagttagelsessevne og til at spørge fornuftigt om deres Iagttagelser. Man maa stræbe efter at føre Eleverne til virkelig Guds frygt og Menneskekjærlighed, til at kjende og vurdere deres eget sædelige Værd og til at betragte alt det onde som Uret mod Gud og Mennesker og det gode som en hellig Pligt og det eneste i Sandhed tilfredsstillende. Overtrædelse straffes saa vidt muligt ved at lade Barnet tage Følgerne; saaledes maa den, der ikke fejer sin Part af et Gulv godt, feje en hel Stue; den, som kives og kjævles ved Løgen, bliver sat til Arbejde o. s. v. Legemlig Straf anvendes ogsaa. Man maa stræbe efter i Eleven at vække en vis Anstalts- eller Fællesaand, en Broderlighedsaand, saa den ene er villig til at yde den anden, hvad han formaar: „Fortrinssvis skal dette vise sig ved, at der med Omhu vaages over de smaa og svage Kammerater, som ogsaa i saa høj en Grad kunne glæde sig ved de stores særlige Gunst og Omhu, at man maa vaage over, at en saadan Begunstigelse ikke bliver dem til Skade.

Anstalten drives meget billigt, c. 330 Mark om Aaret pr. Barn; dog kan det ikke af Regnskabet ses, om Udbyttet af Jorden er regnet med, hvad det ikke lader til. Børnene opdrages under ét, og man stiller sig i skarp Opposition til Familiesystemet

Over Kassel gik min Rejse til Stuttgart. I Kassel og Omegn findes flere Opdragelsesanstalter, men ingen særlig fremragende; kun har det sin Interesse, at der i Kassel findes et Wajsenhus, som i sin ydre Skikkelse og den hele Organisation er i Dag som i forrige Aarhundrede, storartet i Anlæg, men nu forfaldet og forældet. Børnene maa t. Eks. endnu 2 Gange hver Søndag i Kirke og gaa barhovede dertil; den yderste Tarvelighed er gennemført i alt. Som der i Würtemberg er gjort overordentligt meget for Skolevæsenet i

det hele, er der ogsaa gjort meget for Opdragelsesanstalter, og der findes adskillige af forskjellig Art, alle konfessionelle som Skolerne. Wajsenhuset i Stuttgart er grundet 1710, storartet i Anlæget, Bygningerne dog nu noget forældede men vel vedligeholdte; det ligger midt i Byen og de 4 Længer indeslutte den stor Gaard. Særlig maa fremhæves en ganske fortrinlig Sygeafdeling, som forestaas af en Diakonisse med sin Pige; denne Indretning gjorde et overordentligt godt Indtryk. I det hele har dette Wajsenhus et godt Lov, og jeg medtog fra mit Besøg det bestemte Indtryk, at Ledelsen er i kyndige Hænder, og at her arbejdes med Alvor og Kjærlighed. Wajsenhuset raader over betydelige Midler; dets Kapitalformue er 470,000 M. Statstilskudet 49,496 M. aarlig; den samlede Indtægt 102,186 M. Ved Kollektor (Opfergeld), Gaver og lign. indkom sidste Aar 30,000 M.; desuden findes separate Fonds og Indtægter for Eleverne, hvilke sættes i Sparekassen og udbetales ved Myndighedsalderen, 21 Aar; en Elev kan samle indtil 450 M. En saadan særlig Indtægtskilde er „Majsangen“, de første Dage i Maj, da Eleverne med grønne Grens i Hænderne og ledsagede af deres Lærere gaa rundt og synge for Dørene og indsamle Gaver; denne Majsang syntes at være meget populær i Stuttgart, og Børnene skulle synge kjønt.

Den aarlige Udgift for hver Dreng i W. vil blive omtrent 400 M., naar der fradrages i Udgiften hvad Lærlingene koste. Antallet af Elever i W. er 175 Dreng, i Markgrøningen 48 Piger, desuden have begge Anstalter henholdsvis 160 og 94 Myndlunge anbragte paa Landet á 76 M. Ved Udgangen anbringes Drengene i Lære paa 3 Aar, og der betales i almindelig Haandværkslære 84—111 M. aarlig for hver; kræves højere Uddannelse da 120—200 Mark; denne Konto androg sidste Aar 11,500 M. For Øjeblikket er én Elev paa Gymnasiet, 17 forberedes paa Seminarier,

Forplejningen koster for hver Elev 29—31 Pf. daglig, for hver af de 15 Officierter 1 M. Tidligere leveredes Kosten efter Akkord, nu har derimod Anstalten selv overtaget Økonomien, og man får derved baade bedre og billigere Mad. Der er selvfølgelig en vis Regelmæssighed i Forplejningen, men ogsaa en vis Afveksling, saa Børnene ikke kunne regne ud, hvad der vanker til Middag; Spisesedlen varieres paa 4 Maader. Børnene have her som over alt en levende Interesse for Maden; det er helt fornøjeligt at se en lille Fyr komme hen til Spisestuevinduerne, naar Signalet til Madens Opbæring er givet, og raabe: „Jungfer Rosine, was giebt's heut?“ Svaret lyder altid tilbage, til de omkringstaaendes store Fryd: „Was g'kocht ist!“ Børnene bespises efter Reglen: „Der skal ikke gives for meget, ikke for lidt; men alt skal være godt, det skyldte vi de forældreløse.“ I Spisesalen fandtes en lille Talerstol, hvorfra den inspektionshavende holdt Bordbønnen. 3—4 Gange om Ugen gives Kjød, hver Morgen og Aften de sædvanlige Supper. Alle tilsynshavende ere pædagogisk uddannede eller forberede sig til Lærergjærringen. Undervisningen er god, hvorfor Skolen besøges af externe, ogsaa Piger.

De 32 mindste Børn danne en egen Afdeling under kvindelig Opdragelse. Eleverne have ogsaa efter Udgangen deres Hjem i W., saaledes tilbringe de Seminarieelever, som intet andet Tilflugtssted have, deres Ferie her; Læringer, der komme af Lære eller blive syge, vende ligeledes tilbage.

I W. drives Snedkeri, Skræderi og Bøgbinderi alt haandværksmæssigt med pekuniært Udbytte for Øje, dette er dog ikke stort, i sidste Regnskabsaar 146 Mk. Børnene kunne i Ferierne aflægge Besøg hos deres Slægtninge paa Landet; hver anden Søndag kunne de aflægge Besøg i Staden. Porten var ikke lukket, og det forekommer mig, at der var en vel livlig Færdsel ud og ind. Der foretages jævnlig Spasereure med Ele-

verne, ligesom Samlinger o. lign. besøges. Overinspektøren, der tillige er Stiftelsens Præst, skal tilse Lærlinge og Plejebørn, men det kan kun ske i vanskelige Tilfælde; man vilde helst have en Mand, hvis udelukkende Opgave det var; derimod udsendes hyppigt Fragezettel til Præster og Fogeder.

Som samlet Indtryk fra mit Besøg i Württemberg medbringer jeg den Overbevisning, at her over alt arbejdes med Iver og Dygtighed paa Folkeskolevæsenet og Folkeopdragelsen.

Fra Stuttgart gik min Rejse over Reutlingen, hvor jeg besøgte det højst interessante Wernerske Broderhus, der er stiftet af og ledes i den ægte kristelige Aand, at den stærkere skal arbejde for den svagere, og at den sande Kristenskjærlighed skal vise sig i at antage sig de forladte og forkomne, til Zürich.

Som der i det schweitsiske Skolevæsen raader en noget friere Aand end i det tyske, saaledes ogsaa i Wajsenhuset her, hvis første Bygning laa i Oetenbach, opført 1637; den nuværende er opført 1771. Eleverne gaa i den almindelige Folkeskole som da alle her fattige og rige; der gives enkelte Privatskoler fornemmelig af religiøse Grunde. Deres Levemaade er som i et almindeligt borgerligt Hus og deres Klædedragt som Børns fra et godt Hjem, og der passes nøje paa, at den ikke bliver ens. Børnene gik frit omkring, og Drengene og Piger opdrages sammen. „Det træffer sig ofte;“ bemærkede der Wajsevater, „at en Familie ved Dødsfald opløses; naar da Brødre og Søstre kunne gaa sammen, føles Savnet af Hjemmet mindre.“ Man mente ikke at have fornummet nogen Ulempe deraf. Pigerne blive i Reglen 2 Aar i Huset efter Konfirmationen og øves i kvindelig Husgjerning; adskillige blive uddannede til Lærerinder; Børnene vælge selv deres Livsstilling, selvfølgelig under Samraad med der Wajsevater, og der betales endog meget store Summer aarlig, naar en egner

sig til højere Uddannelse, indtil 800 Frc. Børnene støttes i Læretiden med Penge; kunne de af en eller anden Grund ikke være hos Mesteren, da sættes de i Pension. I Wajsenhuset staar altid et Værelse parat til at modtage udgaaede Elever, som komme af Lære eller blive syge. I Ferien faa de Børn, som have Slægtinge paa Landet, Lov til at besøge disse; med de øvrige foretages en 5 Dages Rejse.

Af Haandgjerning drives lidt Bogbinderi og Snedkeri haandværksmæssigt; desuden øves Børnene i at bruge Løvsav. Lærerne lønnedes med fra 700—1200 Frc., Lærerinderne med fra 500—700 Frc. og fri Station; i det hele vare Lærerinder ikke ansatte i stort Antal, hvor jeg var, og den højeste Lærerindeløn, jeg hørte omtale, var 1100 M.

Som Hovedresultater af mine Rejseiagttagelser maa jeg anføre: Undervisningen i Tyskland og Schweits staar højt, idet der følges en god Methode, og Lærerne ere omhyggeligt uddannede i praktisk Færdighed; der vises Opdragelsesvæsenet stor Omhu og Interesse baade fra Staten og private; betegnende i saa Henseende er, at der i Würtemberg aarlig kan indsamles 30,000 Mark til Wajsenhuset; Kosten og Beklædningen i Opdragelsesanstalterne er gjennemgaaende tarvelig, medens der paa den anden Side ofres betydeligt paa at støtte Eleverne efter Udgangen fra Anstalterne; man har endnu ikke ret faaet Øje for pædagogisk ordnet Haandgjerning eller pædagogisk Gymnastik.

Jeg blev over alt modtaget med den største Forekommenhed, og alle de Skolemænd, jeg kom i Berøring med, vare saare redbonne til at meddele mig al mulig Oplysning. Ganske særlig Tak maa jeg yde D'Hrr. Overlærer Blunk og Direktør Tonn i Hamborg, Oberinspektør Pfäfflin i Stuttgart og Direktør Hopf i Reutlingen.

Skoleefterretninger.

Den aarlige Eksamen afholdtes i Fjor den 24de, 25de og 26de April; den 30te meddeltes Vidnesbyrdene for det forløbne Halvaar og Udfaldet af Prøven. Herefter begyndte de 28 Konfirmander at afrejse til deres Pladser; 3 overgik paa Ansøgning til Forældrenes Værgemaal; 2 kom paa Georg Stage; 4 kom paa Kontor og i Handelslære her og i Ringsted; 11 anbragtes ved forskellige Haandværk: 3 i Snedkerlære her, paa Møen og i Lyngby, 2 i Bødkerlære i Svendborg og Hasle, 1 i Snedkerlære i Hasle, 2 i Bogtrykkerlære i Nexø og Rudkjøbing, 1 i Glarmesterlære i Assens, 1 paa Holmen, 1 i Murerlære her; 3 paa Flaadens og 1 paa Hærens Elevskole; 4 læse til Forberedelseseksamen, den ene understøttet af det Puggaardske Legat, de 3 af det Thorupske, og disse 3 have Ophold her, medens Velgjørenhedsselskabet har vist dem den Velvillie at lade dem deltage i Undervisningen i dets Skole. Ved Mikaeliskonfirmationen udgik yderligere 1 Elev, som anbragtes i Bødkerlære i Hasle. Saaledes bleve i det hele 29 konfirmerede herfra. Den ene Bødkerlærling egnede sig ikke til Professionen og maatte anbringes i Kjøbmandslære i Roskilde. I Kalenderaaaret 1888 have de ældre Lærlinge i det hele opført sig godt; dog har der været noget i Vejen 7 Steder. 1 Elev blev udskrevet som Svend inden Læretidens Udløb; 1 maatte overgives

til Moderen, der i høj Grad forkjælede ham, saa hans Mester til sidst blev kjed af det, 1 havde ikke Lyst til Professionen og fik en anden Lære. hvor han skikker sig særdeles godt, 1 var opsætsig, men bragtes til Fornuft; 2 maatte tages fra Læren og anbringes paa anden Maade, og 1 bliver ikke behandlet godt, hvorfor Lærlingeforholdet søges hævet i Mindelighed, og hvis dette ikke lykkes da ad Rettens Vej. Inspektionsrejser foretages af og til, altid naar der paa et Sted er særlig Grund, og vi søge over alt at formaa Præster, Lærere og andre ansete Mænd til at overtage Hvervet som Tilsynsværge for vore Lærlinge, hos hvem disse kunne søge Raad og Trøst, og som kunne træde mæglende op i paakommende Tilfælde.

Det bliver for hvert Aar vanskeligere at faa vore Elever anbragte paa de gamle Betingelser: Kost, Logis og Klæder, da Bevægelsen i Arbejderforholdene mere synes at gaa i Retning af at antage fri Arbejdere end kontraktbundne Lærlinge. At denne Bevægelse vil blive skjæbnesvanger for Haandværket, særlig det mindre, er utvivlsomt; ogsaa for Opfostringshuset vil det jo faa stor Betydning, da det under saadanne forandrede Forhold vil blive meget vanskeligt for ikke at sige umuligt at kunne støtte vore Elever efter Konfirmationen; det vilde kræve meget betydelige pekuniære Ofre at hjælpe vore Elever over de første vanskelige Aar, hvor Fortjenesten kun kan blive lille. En anden Vanskelighed er det at faa anbragt Eleverne her i Byen, hvor saa godt som ingen Mester giver Lærlingen Kost, Logis og Klæder, men Ugeløn. Lærlingen maa da, for saa vidt han ikke kan blive optagen i Lærlingehjemmet, være hos sine Forældre eller andre Slægtninge; men disse ville da ogsaa gjerne have et Ord med at sige i Lærlingeforholdet, hvorved ofte kan opstaa ubehagelige Rivninger, der kunne føre til Lærlingeforholdets Ophør,

Det er ikke usandsynligt, at der i en ikke fjern Fremtid maa tages andre Bestemmelser end de hidtil gjældende for Elevernes Forhold til Opfostringshuset efter Udgangen herfra, hvilket vilde være meget beklageligt, da mangan en af vore gamle Elever paa forskellig Maade har faaet en kraftig Haandsrækning her fra, saa længe han stod under Stiftelsens Værgemaal.

11 af Pladserne herinde benævnes Legatpladser. De 4 „Spannjerske“ Nr. 2, 3, 7 og 9 ere oprettede i Flg. Res. 18/9 79 og ere til 1. Maj 1891 bortgivne til Valdemar Nielsen, Viggo Jensen, Frants G. Kristensen og Anton Sørensen, alle i 3dje Kl. I Flg. Res. 28/5 80 ere oprettede 2 Legatpladser til Minde om Kancelliraad Ole Thorup, og i Flg. Res. 21/4 88 atter 2 i Anledning af, at Opfostringshuset fra det Thorupske Legat modtager aarligt 800 Kr. Disse 4 „Thorupske“ Pladser Nr. 8 og 26, Nr. 84 og 93 ere bortgivne til Adolf og Emil Nielsen, Victor Holz og V. Qvistgaard alle af 4de Kl. til 1ste Maj 1892. De 4 „Nissenske“ Legatpladser 41, 44, 48 og 52, oprettede i Flg. Res. 2/1 83, ere bortgivne til 1. Maj 1890 til Karl Recke, Julius Nielsen, Arthur Schytt og Ernst Kristiansen af 2den Kl. „Sass's“ Legatplads, oprettet i Flg. Res. 7/12 83, er til 1. Maj 91 bortgivet til Alex. Brauner af 3dje Kl.

Elevantallet var ved Begyndelsen af Aaret 99. Ved Konfirmation udgik 29; de 2 Drengene, som i forrige Aars Beretning omtaltes som Aspiranter til Kysthospitalet, bleve optagne, den ene laa der $\frac{1}{2}$ Aar, den anden er der endnu; men ingen af dem vil kunne taale Opholdet her, saa de maa betragtes som udskrevne. Afgangen har altsaa været 31, optagne bleve 28 ved Foraarsoptagelsen, saa Antallet 31/12 88 var 96. Om de ledige Pladser indkom 94 Ansøgninger; 65 fra Kjøbenhavn, 25 fra det øvrige Sjælland, 3 fra Jylland og 1 fra Fyen. Af Eleverne ere 9 forældre,- 46 fader- og

9 moderløse; 32 have begge Forældre levende. Af Eleverne er 72 fra Kjøbenhavn, 8 fra Frederiksberg, 12 fra det øvrige Sjælland, 3 fra Jylland og 1 fra Lolland.

Siden Opfostringshuset begyndte sin Virksomhed 1 Oktober 1755 har her været optaget 3965 Elever, 3869 ere udgaaede.

Vi have i Aar én Gang om Maaneden holdt og ville fremdeles holde en lille Gudstjeneste med Bøn, Salmesang og Tale affattet efter Børnenes Fatteevne, Til at overvære disse Gudstjenester indbyde vi venligst Børnenes Forældre og Værger, for at de kunne erfare, hvorledes vi stille os til Børnene i det højeste Anliggende: deres Salighedssag. Vi kunne ikke noksom i det hele opfordre Børnenes Nærmeste til at støtte os i enhver Sag, der angaar Børnenes Vel, og lægge dem paa Hjærte, at fordi Børnene ere betroede os og overgaaede til Opfostringshuset Forsorg og Værgemaal, paahviler der dog lige fuldt deres Nærmeste Ansvar: thi vi sende hver Uge Børnene til deres Hjem. Dér ville de kunne modtage levende og kraftige Paavrkninger til alt godt; Fader og Moder blive dog altid de bedste for de smaa. Vi opfordre dem indtrængende til at komme til os, naar de have noget paa Sinde; ethvert Vink til rigtig Forstaaelse af Børnene vil blive modtaget med Tak og samvittighedsfuldt blive benyttet. Det er vort Ønske at staa i et hjærteligt Forhold til Børnenes Hjem; en god Forstaaelse og gjensidig Tillid mellem os og Hjemmene vil bidrage saare meget til, at Børnene her finde et nyt Hjem uden derfor at glemme det gamle. Vi ville altid stræbe at styrke, ikke at løsne det Baand, som binder Børnene til deres egentlige Hjem. Men vi maa ogsaa opfordre Forældre og Værger til nøje at vaage over de smaa i den Tid de tilbringe i Hjemmet.

I Almindelighed faa Børnene i Ugens Løb ikke Lov til at aflægge Besøg i deres Hjem, uden paa deres

Fødselsdag, og vi anse det ogsaa for overflødig, at Slægt og Venner i Ugens Løb besøge Eleverne, der dog skulle vænne sig til at betragte Opfostringshuset som et nyt Hjem.

Skolehøjtider, Præmier og Legater.

Tre Højtidsdage: Kongens Fødselsdag, Stiftelsesdagen og den Dag, Julefesten afholdes, faa Eleverne et Festmaaltid. Søn- og Helligdage gives Extraforplejning til de hjemmевærende. Stiftelsesdagen fejres desuden ved Skolehøjtid og Præmieuddeling, Julefesten ved Juletræ og Dans, hvortil hver Elev indbyder en lille Pige. I Sommerens Løb foretages paa Fridage adskillige Fodture og en større Skovtur til Vogns eller Skibs. Kongens Regjeringsjubilæum fejredes her med en større Højtidelighed i Nærværelse af Etatsraad Hansen, Skoledirektør Bache, Lærerne med Damer og Oldfruen. Efter Afsyngelsen af en Sang holdtes en lille Tale i Dagens Anledning, og efter 9 kraftige Hurraer gik vi alle til Bords i Opfostringshusets store Spisesal, hvor der beværtedes med Risgrød og Gaasesteg, senere med Kage og Punch. En lille Dans, hvortil nogle Smaapiger vare indbudne, endte denne hyggelige og muntre Fest.

Museer, zoologisk Have og Maleriudstillingen ere besøgte. Præmierne bestaa dels i Bøger, dels i Penge og udredes af de „til Undervisningens Fremme og Elevernes Opmuntring“ stiftede Legater, som eje 7700 Kr. 4 af disse Legater: det Borupske, det Mortensenske, 29de Juniforeningens og Opfostringshusforeningens (Elvius's Mindelegat) ere stiftede af ældre Elever. I Aarets Løb har Stiftelsen endvidere modtaget kjærkomne Gaver til Elevernes Opmuntring fra: Hr. Konferentsraad Ehlers, Udvalget til Folkeoplysningens Fremme ved dettes Formand Dr. Steenstrup, Hr. Grosserer Grøn, Hr. Handskefabrikant Larsen, og Opfostringshusforeningen. Vi bringe vor bedste Tak baade for Gaverne og for den Interesse og Velvillie for Stiftelsen, hvorom de vidne. Stiftelsens Bogsamling tæller 1361 Bind og benyttes stærkt.

Sidste Sommerferie vare vi saa heldige at faa alle vore Elever anbragte paa Landet.

Lærerpersonalet.

Ved Stiftelsen virke 3 faste, inspektionshavende Lærere og Forstanderen, 1 Faglærer, 1 Skrædermester, 1 Gymnastiklærer og en Oldfrue, der tillige er Økonoma.

1. Konstruktør F. Alstrup, Dbm. R., ansat $\frac{7}{8}$
45. Tegning 1—4, Sløjd, ialt 17 T.
 2. Kand. phil. V. Fritz, inspektionshavende
Lærer ansat $\frac{1}{4}$ 56. Dansk 2—4, Tysk 1—3,
Geografi 1—3, ialt 35 T.
 3. Skrædermester O. Kristensen, ansat $\frac{1}{8}$ 66.
Haandgjerning 2—4 4 T,
 4. Forstanderen, Kand. theol. Otto Jensen,
ansat $\frac{9}{10}$ 74. Religion 1—4, Historie 1—4,
Dansk 1, ialt 26 T.
 5. Kand. phil. Seminarist H. Rolsted, inspekti-
onshavende Lærer, ansat $\frac{1}{8}$ 83. (ved Ko-
muneskolerne $\frac{1}{11}$ 82). Regning og Naturhi-
storie 1—4, Matematik 1—3 og Naturlære
1—2, ialt 36 T.
 6. Seminarist M. Mathiesen, inspektionshavende
Lærer, ansat $\frac{1}{7}$ 83. Skrivning og Sang 1—4
Geografi 4, ialt 18 T.
 7. Overgymnastiklærer i Marinen Thorstensen,
ansat $\frac{1}{8}$ 85. Gymnastik og Dans, ialt 8 T.
Oldfrue og Økonoma er Frk. M. C. Friis,
ansat $\frac{1}{9}$ 76.
-

Undervisningen omfatter følgende Fag: Religion, Dansk, Historie, Geografi, Tysk, Naturlære, Naturhistorie, Geometri, Arithmetik, Regning, Skrivning, Tegning, Sang, Haandgjerning og Gymnastik med Dans. De ugentlige Undervisningstimer ere fordelte saaledes paa hvert Fag:

	1. Kl.	2. Kl.	3. Kl.	4. Kl.
Religion	2	2	3	3
Dansk	6	5	5	10
Historie	2	2	3	3
Geografi	2	2	2	2
Tysk	3	3	3	„
Naturlære	2	2	„	„
Naturhistorie	2	2	2	2
Geometri	2	2	„	„
Arithmetik	2	2	2	„
Regning	3	3	4	4
Skrivning	2	2	4	4
Tegning	3	3	3	3
Sang	2		2	
Haandgjerning og Sløjd .	2	3	3	3
Gymnastik og Dans . . .	4		4	
Ialt	39	39	40	40

Det kongelige Opfostringshus's

Aktivbeholdning den 1. Januar 1888:

Stiftelsen selv: Ejendommen	180,000 Kr.	
Obligationer	342,000 -	522,000 00
Særskilte Legater, knyttede til Stiftelsen		7,700 00

Indtægt.

Kontant Beholdning fra 1887		1,404 30
Tilskud fra Kancelliraad O. Thorups Legat en Gang for alle		5000 00
Renter af den samlede Formue	15,584 50	
Klasselotterifgift	12,000 00	
Godtgjørelse for bortfaldne Kollektpenge samt for Ophævelsen af Tavleombæ- ringen i Kirkerne	2,900 00	
Tilskud fra de Spannørske Legater	2,000 00	
— — J. A. Eibeschützs Reser- velegat	500 00	
— — Nissens Stiftelse	2,000 00	
— — Magistratens Blegdams- skoles Legat	200 00	
— — Gross. Wilhelm Sass's Legat	400 00	
— — Etatsraad A. N. Hansens Legat	150 00	
— — Kancelliraad O. Thorups Legat . . . for $\frac{1}{2}$ Aar	400 00	
Fra H. J. Lindahls Legat til Opfo- stringshuset, den derværende kon- tante Beholdning	126 25	
Konsumtionsgodtgjørelse	179 04	
Indbetalt af Private for Drenges Op- tagelse og Underhold i Stiftelsen	800 00	
Indbetalt af ny optagne Elever som Bidrag til deres Ekvipe- ring	260 00	
Blandede Indtægter	19 96	
		<hr/> 37,519 75
Erstatningssum for afstaaet Jord til Udvidelse af Kalkbrænderivej		4,000 00
Indfriet ved Udtrækning 3,100 Kr 4% Oblig. vest sønderj. Kreditf.		3,100 00
		<hr/> 51,024 05

Regnskab for Aaret 1888.

Udgift.

Udbetalt Forstanderen til Bestridelse af Udgifter ved Stiftelsen 38,793 57

Udgiften fordeler sig saaledes:

	Budget:	Regnskab:
Lønninger	13,365	13,330 91
Forplejningsudgifter	9,975	9,839 92
Beklædningsudgifter	4,140	4,378 94
Skolesager	600	1,061 78
Konfirmationsudgifter	1,840	1,819 79
Medicinaludgifter	150	199 69
Brændelsudgifter	1,670	1,554 71
Belysningsudgifter	815	873 03
Kontor-, Repræsentations- og andre Udgifter for Forstanderen	150	145 51
Bygningsudgifter	700	2,183 83
Inventarieudgifter	700	1,129 09
Rengjøringsudgifter	310	311 13
Vadsk	305	265 26
Skatter	650	648 60
Assurancepræmie	210	179 12
Blandede Udgifter	515	472 26
Rejseunderstøttelse til Forstanderen		400 00
	<u>36,095</u>	<u>38,793 57</u>

Udbetalt Forstanderen til Bestridelse af Udgifter ved Ordningen af forskellige Forhold efter den skete Expropriation 800 00

Udbetalt Renter af særskilte Legater knyttede til Stiftelsen 308 00

Indkjøbt 6,200 Kr. $3\frac{1}{2}\%$ Obligationer i Østifternes Kreditf., samt 3,000 Kr. 4% Obligationer af jydsk Land-Kreditf. 9,050 89

Kontant Beholdning ultimo 1888 2,071 59

51,024 05

Aktivbeholdning ultimo 1888: Stiftelsen selv 528,100 Kr.
Særskilte Legater 7,700 Kr.

De 528,100 Kr. bestaa af:

Ejendommen ved Kalkbrænderivei	180,000	—
Panteobligationer à 4% p. a.	15,000	Kr.
do. à $4\frac{1}{2}\%$ p. a.	313,500	—
Oblig: vest-sønderj. Kreditf. conv. 4%	10,400	—
— jydsk Land- Kreditforen. 4%	3,000	—
— Østifternes Kreditforen. $3\frac{1}{2}\%$	6,200	—
	<u>348,100</u>	—
	<u>528,100</u>	Kr.

Et af Folkeskolens største Fortrin er, at den ikke arbejder med en Eksamen som Maal, men kan indrette sig efter sine Elevers Tarv og sætte Maalet som dette byder. Det maa derfor betragtes som en Ulykke for Folkeskolen, om den paa nogen Maade vilde stile efter at naa Eksamensfordringer og blive en Dimissionsanstalt til Forberedelseseksamen. En ganske anden Sag er det, om Folkeskolens Maal, med tilbørligt Hensyn til Eleverne, hvilket altid maa blive Hovedsagen, kunde højnes saaledes, at dens afsluttende Prøve kunde aabne Eleverne Adgang til saadanne Stillinger, hvor nu Modenhedsbevis kræves ved Antagelsen. Da den almindelige Epidemi, som hedder „Lysten til at tage Forberedelseseksamen,“ ogsaa bredte sig herud, og det blev vanskeligere at stemme mod Strømmen, optog vi Spørgsmaalet til Overvejelse, og vi ere komne til det Resultat, at vi ikke ville ofre vore Dreng paa denne Molochs Altar og vor prøvede, støtte Undervisningsplan for de uvisse Eksamensfordringer. Vi have derfor begyndt at ændre vor Undervisningsplan saaledes, at den fjerner sig mere fra Forberedelseseksamens Fordringer end hidtil, men vi tro, at den har vundet i Kvalitet og vil blive til større Gavn. Navnlig ere Fordringerne i Historie, Geografi og Mathematik blevne betydelig forringede og Undervisningsmethoden forandret; en almindelig begavet Dreng vil med jævn Flid kunne magte Stoffet. Naar vi alligevel have ladet 3 Elever forberede sig til Præliminærexamen, da har dette sin Grund i ganske særegne Omstændigheder; for Fremtiden vil det jo ogsaa kunne træffe, at en eller anden ualmindelig begavet Dreng kan blive ført videre, men dette maa altid blive sjældne Undtagelser.

I det forløbne Skoleaar ere følgende Pensa gennemgaaede:

Religion.

1ste Klasse: Af Katekismen er lært 2den, 3dje, 4de og 5te Part. Det ny Testaments Bibelhistorie efter Anger. Saadanne Stykker af det N. T., som der henvises til i Angers Bibelhistorie, ere i Reglen lærte. De i de foregaaende Klasser lærte 30 Salmer ere repeterede og 4 ny lærte. Bibellæsning: Apostlenes Gjerninger.

2den Klasse: 1ste, 4de og 5te Part af Katekismen ere gennemgaaede. Det gamle Testaments Bibelhistorie er lært efter Anger med flittig Benyttelse af Bibelen. De i de foregaaende Klasser læste 24 Salmer ere repeterede, 10 ny lærte. Palæstinas Geografi er gennemgaaet.

3dje Klasse: 2den og 3dje Part af Katekismen ere gennemgaaede. Af det gamle Testaments Bibelhistorie er lært fra Rigets Deling ud og hele det ny Testaments. De i 4de Klasse lærte 12 Salmer ere repeterede, 12 ny ere lærte.

4de Klasse: Af Katekismen er gennemgaaet 1ste Part og af Bibelhistorien det gamle Testamente, 12 Salmer. Ordret uden ad læres i Katekismen kun Skriftordene og Luthers Forklaringer.

Hovedvægten ved Religionsundervisningen lægges paa at fremstille de kristelige Sandheder saa levende og let fatteligt som muligt. Al abstrakt Dogmatiseren undgaas, idet der ved Indskjærpelsen af Kristendommens Børnelærdomme gaas ud fra Fortællinger i Biblen Herrens Lignelser eller enkelte fyndige Bibelsprog og Salmevers. Prøven i Religion afholdes før den øvrige Eksamen i Overværrelse af særlig indbudne Censorer. 1ste Klasse Elever katekiseres ved den sidste Guds-

tjeneste her før deres Konfirmation i Overværelse af hele Forsamlingen af Tilhørere.

Dansk:

1ste Klasse: Til Oplæsning og Gjenfortælling benyttes Flors Haandbog. Da det ved Undervisningen i Dansk er følt som et Savn, at Eleverne som oftest faa Brudstykker at læse, og vi kun i faa Tilfælde kunne give dem den Bog i Hænde, hvoraf Brudstykket er taget, blev der besluttet at danne en Læsebog bestaaende af en Del af Folkelæsnings Skrifter. Ved velvillig Imødekommen fra Udvalgets Side blev det muligt at anskaffe en Samling af 19 forskellige Skrifter i 24 Exemplarer. Herved er bragt en heldig baade nyttig og interessant Afveksling ind i Undervisningen. For Læreren er det selvfølgelig ogsaa et stort Gode ikke at være nødt til Aar ud og Aar ind at bevæge sig inden de samme Grænser. Eleverne have lært et kort Omrids af den danske Grammatik og ere flittig øvede i Analyse. 40 Stile ere skrevne og rettede. Opgaverne have været hentede fra de gennemgaaede Pensa i Historie, Geografi, Naturhistorie og Naturlære; nogle Beskrivelser og Breve ere skrevne. Nogle af vore fremragende Digteres Levned er læst efter Flors Haandbog, ligesom der i Aarets Løb baade i og uden for Skoletiden er blevet oplæst Stykker af gode Forfattere.

2den Klasse: Til Oplæsning og Gjenfortælling er benyttet Joakim Larsens Læsebog. Ved Analyse er det vigtigste af de danske Grammatik indøvet, 42 Stile ere skrevne, Opgaverne have været Gjenfortællinger, Breve med opgivet Indhold og Omsætning af Vers paa Prosa.

3dje Klasse: Til Oplæsning og Gjenfortælling er benyttet Wulffs Læsebog III. Alle Ordklasserne og de vigtigste Forbindelser af Hoved- og Bisætninger ere indøvede ved Analyse. 64 Stile, Diktat og Gjenfortællinger, ere skrevne og rettede. Nogle Digte ere lærte uden ad.

4de Klasse; Matzen II og III benyttes til Oplæsning og Gjenfortælling. Eleverne have lært de vigtigste Ordklasser og ere blevne øvede i at opløse den simple Sætning med Hensyn til Grundord, Omsagn, Gjenstand og Hensynsgjenstand. 84 Diktatstile og nogle Gjenfortællinger ere skrevne, og nogle Digte ere lærte uden ad.

I 1ste og 2den Klasse maa Eleverne skrive deres Stile i ulinierede Bøger.

Historie:

Her benyttes Brickas mindre Verdens- og Nordens Historie

1. Kl. Den nyere Tids Historie.
2. Kl. Den nyere Tids Historie til 1730.
3. Kl. Middelalderens Historie.
4. Kl. Oldtidens Historie (Nordens).

I 4. Kl. benyttes Blochs mindre Verdenshistorie til Læsning; hele Oldtidens Historie gennemgaas, men kun enkelte epokegjørende Begivenheder læres.

Geografi.

Læsebog bruges næsten ikke, og Meningen er helt at afskaffe den. Undervisningen er mundtlig med Trydes geografiske Schema som Grundlag. Det vigtigste af den matematiske Geografi og almindelige metereolo-

giske Fænomener forklares for Eleverne, ligeledes Fædrelandets Inddeling i Øvrighedskredse, Kommuner, Sogne, o. s. v.

1ste Kl. Hele Geografien.

2den Kl. Evropa fra de brittiske Øer og de 4 andre Verdensdele.

3dje Kl. Evropa til de brittiske Øer.

4de Kl. Her begynder Undervisningen med at orientere Børnene i den nærmeste Omegn af Opfostringshuset, dernæst i hele Kjøbenhavn, og der foretages Spasereture med dem for praktisk at indøve Verdenshjørnerne og Stedsandsen. Landkortets forskellige Signaturer forklares, og Eleverne øves i at tegne Omrids af Lande. Almindelig Oversigt over Danmark og hele Jordkloden.

Tysk.

1ste Kl.: Af Kapers Læsebog II fra Side 72—167. Hele Formlæren med Hjorts lille Grammatik som Grundlag. Cursorisk Læsning og Oversættelse fra Dansk.

2den Kl.: Kapers Læsebog II til Side 62. Formlæren er gennemgaaet.

3dje Kl.: Kapers Læsebog I fra Side 1—60. Af Grammatiken er gennemgaaet Artiklernes, Adjektivernes og Substantivernes Deklination, Talord, Stedord, Konjugation af Hjælpeverberne og de regelrette Verber.

Naturlære.

1ste Klasse: Efter Deichmann-Brandts Lærebog er gennemgaaet Varme, Magnetisme og Elektricitet.

2den Klasse: Efter samme Lærebog er gennemgaaet Tyngdens almindelige Virkninger (Faldet) samt Virkninger paa faste, flydende og luftformige Legemer.

Naturhistorie.

1ste Klasse: Hele Plante- og Dyreriget efter Feddersens og Strøms Lærebøger.

2den Klasse: Efter Strøms Plantelære: Den almindelige Del samt de frikronbladede og helkronede. Af Zoologien er repeteret Krybdyr, Fiske, Padder, Leddyr og Bløddyr.

3dje Klasse: Hele Dyreriget efter Feddersen.

4de Klasse: Pattedyr og Fugle.

Geometri.

1ste Klasse: Efter Julius Petersens Geometri er gennemgaaet fra Lighedannethed og Bogen ud, idet der navnlig ved Lighedannethed og Pi's Beregning er anvendt mere anskuelige Fremstillinger end Bogens og den derved vundne Tid anvendt paa Fladers og Legemers Beregning.

2den Klasse: Efter samme Bog for fra til Lighedannethed med Forbigaaelse af en Del Sætninger og Opgaver.

Arithmetik.

1ste Klasse: Proportioner, Ligninger med flere ubekjendte, største fælles Maal, mindste fælles Multiplum samt Decimalbrøk.

2den Klasse: Multiplikation, Division, Potens samt Ligninger med en ubekjendt.

3dje Klasse: Efter Julius Petersens Bog Addition, Subtraktion samt positive og negative Størrelser.

Regning.

1ste Klasse: Joakim Larsens Regnebog III er gennemgaaet fra § 27 og ud. Til Øvelse i skriftlig

Regning er benyttet Opgaver af Meiers Regnebog for Mellemlasserne. Desuden er i Nehms Regnebog IV Opgaverne i Flader og Legemer regnede.

2den Klasse: Decimalbrøk, almindelig Brøk og Reguladetri, dels efter Nehm III, dels efter Joakim Larsen III §§ 23—25 incl.

3dje Klasse: Brøkregning dels efter Nehm III, dels efter Joakim Larsen III §§ 22—24 incl.

4de Klasse: Regning med større ubenævnte, samt benævnte Tal efter Joakim Larsen II §§ 11—16 incl.

Skrivning.

1ste Klasse: Eleverne øves enkelte Timer i Skjøn-skrivning efter Forskrift og stort Latin, men i Reglen skrives efter Bog og uden Streger. Øvelser i Hurtig-skrivning efter Diktat,

2den Klasse. Af de 2 ugentlige Skrivetimer anvendes den ene til Skjøn-skrivning, den anden til Øvelser i Hurtig-skrivning og Afskrivning efter Bog.

3dje Klasse: Skjøn-skrivning efter Forskrift og Afskrivning efter Bog.

4de Klasse: Skjøn-skrivning efter Forskrift.

Tegning.

1ste Klasse: Frihaandstegning efter stor Fortegning og Gibs. De fremmeligere Elever øves i Tegning efter Klodser. I geometrisk Tegning have Eleverne udført forskellige Ovaler og Ellipser samt et Par Projektionstegninger, nemlig Parallelepipedon og en Pyramide med Snit og Udfoldning. Der er udført nogle Prøver paa at forme disse Legemer af Papir.

2den Klasse: Frihaandstegning efter stor Fortegning og tildels efter Gibs. I geometrisk Tegning er udført regelmæssige ind- og omskrevne Manglekanten, en Manglekant med givne Side, Cirkler i forskellige Stillinger mod hinanden, Cirkelns Gradeinddeling, en alm. Maalestok. Trekanten med givne Maal paa Sider og Vinkler, samt kongruente og ligedannede Figurer.

3dje Klasse: Frihaandstegning efter stor Fortegning. I geometrisk Tegning er udført Konstruktioner for rette Liniers Stilling mod hinanden, Deling af Liniere og Vinkler, Figurkonstruktioner, nemlig Trekant med givne Sider, Parallelogrammer med givne Sider og Vinkler, en alm. Firkant med Siderne og en Diagonal givne, en Manglekant forvandlet til en Trekant, tegnet en Cirkel gennem 3 givne Punkter, søgt Centret til en givne Cirkelbue, indskreven en Cirkel i en Trekant og tegnet Tangenter til en Cirkel gennem et givet Punkt.

4de Klasse: Frihaandstegning, efter stor Fortegning. De her brugte Fortegninger ere Andersens og Dahlerups.

Fortegninger bruges ikke ved den geometriske Tegneundervisning, men Forbillederne optegnes paa Vægtavlen.

Sang.

Eleverne have, inddelte i 2 Hold, lært adskillige flerstemmige Sange efter C. V. Mortensens III og Sannes 2stemmige Sange. Koraler.

Haandgjerning.

I de 3 mindste Klasser er der anvendt 1 a 2 Timer ugentlig for at give Eleverne saa megen Øvelse, at de

kunne udføre saadanne Smaating som at sy en Knap i, reparere et Par Tøjsko eller lign. Eleverne i 4de Kl. lære at stoppe Strømper; denne Undervisning meddeles af Frk. Friis.

Sløjd læres i 1—3. Klasse efter samme Fremgangsmaade som forige Aar og drives med Iver og Lyst. Værkstedet er nu monteret til 24. Vore fremligere Elever have erhvervet en respektabel Færdighed og kunne faa Lov til at benytte Værkstedet i Fritiden, naar det gjælder om at faa et Arbejde færdigt.

Gymnastik.

Eleverne ere delte i 2 Hold. Opfostringshuset har haft Gymnastikundervisning siden 1ste Juli 1799. Da Gymnastik er af stor Vigtighed for Børn og da især for vore Dreng, der ere meget beskjæftigede, lægges der stor Vægt paa denne Side af Undervisningen. 1 Time om Ugen anvendes til Dans. Om Sommeren gaa Eleverne hver Dag til Svømning, og det er rent undtagelsesvis, at en Elev ved Udgangen her fra ikke er Frisvømmer. Sidste Svømmeeksamen bortfaldt paa Grund af Vejrliget.

Den aarlige Eksamen afholdes i Dagene den 24de, 25de og 26de April efter nedenstaaende Schema.

Iste Klasse Lokale Nr. 1.

Onsdag den 24de April.

8—9 ¹ / ₂	Historie	}	Forstanderen.	
9 ¹ / ₂ —11	Naturlære		}	Hr. Rolsted.
3—4 ¹ / ₂	Arithmetik			
4 ¹ / ₂ —6	Geometri			

Torsdag den 25de April.

9 ¹ / ₂ —11	Dansk	Forstanderen.
2—3 ¹ / ₂	Naturhistorie	Hr. Rolsted.

Freitag den 25de April.

9 ¹ / ₂ —11	Geografi	Hr. Fritz.
-----------------------------------	----------	------------

2den Klasse Lokale Nr. 2.

Onsdag den 24de April.

8—9 ¹ / ₂	Naturlære	Hr. Rolsted.
4 ¹ / ₂ —6	Tysk	Hr. Fritz.

Torsdag den 25de April.

6—9 ¹ / ₂	Naturhistorie	}	Hr. Rolsted.
9 ¹ / ₂ —11	Geografi		}
2—3 ¹ / ₂	Dansk		
3 ¹ / ₂ —5	Mathematik	Hr. Rolsted.	

Freitag den 26de April.

8—9 ¹ / ₂	Historie	Forstanderen.
---------------------------------	----------	---------------

3dje Klasse. Lokale Nr. 3.

Onsdag den 24de April.

8—9 ¹ / ₂	Dansk	}	Hr. Fritz.
9 ¹ / ₂ —11	Geografi		
11 ¹ / ₂ —12 ¹ / ₂	Regning		Hr. Rolsted.

Torsdag den 25de April.

8—9 ¹ / ₂	Tysk	Hr. Fritz.
3 ¹ / ₂ —5	Historie	Forstanderen.

Freitag den 26de April.

8—9 ¹ / ₂	Naturhistorie	Hr. Rolsted.
---------------------------------	---------------	--------------

4de Klasse. Lokale Nr. 4.

Onsdagen den 24de April.

9 $\frac{1}{2}$ —11	Historie	Forstanderen.
2—3 $\frac{1}{2}$	Geografi	Hr. Mathiesen.

Torsdag den 25de April.

9 $\frac{1}{2}$ —11	Regning	Hr. Rolsted.
---------------------	---------	--------------

Fredag den 26de April.

8—9 $\frac{1}{2}$	Dansk	Hr Fritz.
9 $\frac{1}{2}$ —11	Naturhistorie	Hr. Rolsted.

Torsdag den 26de April.

12—1	Hele Skolen Sang	Hr. Mathiesen.
1—2	— — Gymnastik	Hr. Thorstensen.

Børnenes skriftlige Arbejder og Tegneprøver ligge under hele Eksamen til Eftersyn i Tegnesalen.

Til at overvære Prøven indbydes Børnenes Forældre, Værger og Enhver, der maatte interessere sig for Stiftelsen.

Det kongelige Opfostringshus, April 1889.

Otto Jensen.